

Lawra-projekti

Matkaraportti 2010

LAWRA-PROJEKTIN SEURANTAMATKAN RAPORTTI 2010

Teksti ja kuvat: Kitta Hirvensalo ja Hanna Kauko

Lawra-projekti on Maatalous-metsäylioppilaiden liiton (MMYL ry) alainen kehitysyhteistyöprojekti, joka toteuttaa Ulkoministeriön rahoituksella pienimuotoisia kehitysyhteistyöhankkeita Luoteis-Ghanassa Lawran kaupunkia ympäröivällä maaseudulla. Projektin suomalaiset vapaaehtoiset vierailevat vuosittain projektialueella.

Matkamme onnistumisesta haluamme kiittää Suomen päässä projektilaisia ja erityisesti aiemmille seurantamatkoille osallistuneita, joilta saimme arvokkaita käytännön vinkkejä ja muuta ohjeistusta matkaan. Lawran päässä matkan ja kylävierailujen toteutumisesta vastasivat projektikoordinaattorimme Eric Kaliebu ja Mercy Saanu. Lisäksi haluamme kiittää matkamme päähenkilöitä, Lawran seudun kyläläisiä. Taloudellista tukea matkaamme saimme Helsingin yliopiston opiskelijajärjestöille suunnatusta avustuksesta. Projektin matkaan budjetoidut rahat ovat vuodelta 2009, vaikka raportti ja matka ovatkin merkitty vuodelle 2010.

Alla: Matkalla kylävierailuun.

Viereinen sivu: Korppikotka, matkalaiset sekä Lawran keskustaa.



SISÄLLYS

Johdanto	4
Kylävierailut	6
Lisätietoa	19
Liitteet	23



Johdanto

Matkan taustaa

Tiedekuntajärjestö Maatalous-metsäylioppilaiden liiton (MMYL ry) kehitysyhteistyöprojektin, Lawra-projektin, seurantamatka Ghanaan toteutettiin 29.12.2009-24.1.2010. Matkalla vierailtiin kehitysyhteistyöhankkeessa mukana olevissa kylissä ja suunniteltiin projektikoordinaattoreiden kanssa hankkeen tulevaisuutta. Matkalle osallistuivat Hanna Kauko ja Kitta Hirvensalo.

Lawra-projekti on toiminut Luoteis-Ghanan maaseudulla Lawran kaupunkia ympäröivissä kylissä jo kahdenkymmenen vuoden ajan. Projektin hankkeet rahoitetaan Ulkoministeriön tuella. Vapaaehtoiset Suomessa toteuttavat hankehallinnon ja omavastuuosuuden keräämisen. Vuosittain järjestetään seurantamatka projektialueelle Ghanaan, jolloin voidaan arvioida hankkeen etenemistä ja onnistumista sekä suunnitella tulevia toimenpiteitä ja kuulla paikallisten näkemyksiä yhteistyöstä.

Tämänkertainen seurantamatka oli erityisen tärkeä, koska edellinen hanke oli juuri päättynyt, ja viidessä uudessa kylässä alkoi tänä vuonna uusi, samansisältöinen hanke. Matkalla vierailimme kaikissa kymmenessä kylässä ja haastattelimme kyläläisiä. Lisäksi projektikoordinaattoreidemme kanssa käytiin läpi hankkeen ajankohtaisia asioita. Kylävierailuilla myös näimme hankkeen aikaansaannoksia.

Viidessä vanhassa hankekylässä (Tolibri, Kanpuo, Zakpee, Tuori, Berwong) kävimme kyläkokoonnumisen yhteydessä läpi päättyneen hankkeen onnistumista ja aikaansaamia parannuksia. Lisäksi vanhoissa kylissä alkaa mikrorahoitustoiminta, jota varten kartoitimme lähtötasoa haastatteleamalla kylän naisia. Uusissa hankekylissä (Mettah, Kalsagri, Faalu, Pawuu, Kuoli), joissa alkava hanke keskittyy maanparannukseen ja maastopalojen ehkäisyyn, selvitimme maatalouskäytäntöjä ja edellisen vuoden palotilannetta.

Projekti ja sen suomalaiset toimijat saivat matkan ansiosta arvokasta lisätietoa hankkeen sujumisesta kohdealueella. Hankkeesta raportoidaan vuosittain Ulkoministeriöön, ja lisäksi teemme projektin piirissä raportointia. Matkan ja kylävierailujen perusteella päättyvä hanke vaikuttaa onnistuneelta ja sen pohjalta voidaan kehittää uutta, samansisältöistä hanketta. Myös matkan osallistujille henkilökohtaisesti matka oli onnistunut ja merkittävä. Hankkeen ja kehitysmaan oloista saa kunnollisen kuvan vain menemällä paikan päälle.



Matkan kulku

Matkamme alkoi Suomesta 29.12.2009. Illan pimeydessä saavuimme paahteiseen Accraan, jossa vietimme seuraavan päivän hieman kaupunkiin tutustuen. Hankimme myös bussiliput seuraavan päivän STC-bussiin kohti Kumasia. Kumasissa vietetyn yön jälkeen matka jatkui Metro-bussilla Wahan ja sieltä edelleen trotrolla Lawraan. Sinne saavuttuamme olimme hyvin väsyneitä pitkän matkan jälkeen, mutta kaiken kaikkiaan menomatka Lawraan sujui hyvin ja ilman suurempia kommelluksia.

Perillä Lawrassa meitä odotti projektikoordinaattorimme Eric ja hyvin varusteltu guesthouse. Ensimmäisenä Lawra-päivänäimme suunnittelimme tulevaa viikkoamme Ericin kanssa ja kiertelimme hieman keskustassa. Seuraavan päivän eli sunnuntain käytimme suunnitteluun ja projektidokumentteihin tutustumiseen sekä lepäilyyn (sunnuntaisin ei ole hyvä tehdä kylävierailuja, koska on kirkkopäivä). Valitettavasti lepääminen ei estänyt flunssan iskemistä täydellä teholla, mikä vaikutti harmillisesti hieman kylävierailuiden toteuttamiseen. Seuraavina päivinä lisäksi palasimme kylävierailujen jälkeen guesthouselle lepäämään emmekä ruuanlaiton ja muiden kotiaskareiden lisäksi tehneet paljoakaan. Loppuviikosta vierailimme Lawran markkinoilla, katolisessa kirkossa ja tutustuimme lisää Lawran alueeseen, sekä puhuimme enemmän Ericin ja Mercyn kanssa hankkeen asioista. Onnekkain sattumuksen ansiosta tapasimme myös projektin perustajahahmon, Baba Tierton, ja muita kehitysyhteistyön parissa työskenteleviä ihmisiä. Maanantaina meidät oli jo esitelty Lawran kunnallishallinnolle.

Lawran-ajan jälkeen suuntasimme kohti Molen savannikansallispuistoa, ja sen jälkeen etelään. Tamalen, Kumasin, rannikon ja Kakumin sademetsäkansallispuiston jälkeen oli aika palata Accraan, jossa vietimme vielä muutaman mukavan päivän muun muassa kasvitieteellisessä puutarhassa vierailen.



Kuvat: Sänkymme Lawran guesthouseessa ja norsu Molen kansallispuistossa.

Kylävierailut

PAWUU 4.1.2010

Ensimmäisenä vierailtu kylä Pawuu oli uusi hankekylä, jossa käytiin myös edellisvuonna. Ihmisiä kylässä asuu noin 600 henkeä. Kokouksessa oli 35 miestä, 21 naista ja 15 lasta, eli yhteensä 71 henkilöä. Vastaanotto kylässä oli lämminhenkinen ja herätimme selvästi mielenkiintoa kyläläisissä. Kokoontumispaikka oli keskellä peltoja sijaitseva aukio suurten puiden varjossa, vaikka kyläläiset itse asuvatkin hajanaisesti levittäytyneenä aukion ympäristössä. Moottoripyöraongelmien vuoksi kylävierailu suoritettiin Mercyn tulkkauksella (Ericin täytyi lähteä pyörien kera korjaamolle). Vierailu alkoi ja loppui rukouksella.

Maanviljely

Peltoa Pawuun kyläläisillä on noin 2-10 eekkeriä per kotitalous, joillain jopa 15 eekkeriä (eekkeri noin 0,4 hehtaaria). Viime vuonna eli vuonna 2009 satokausi oli edellisvuotta parempi ja erityisesti maapähkinäsato oli hyvä. Satoa saatiin keskimäärin noin 5-10 säkkiä (bag) eekkeriltä. Kylässä viljellään durraa, maapähkinöitä, jamssia, riisiä, bataattia, maissia, bambara-pähkinää, fru fru -perunaa, vihanneksia, okraa, kurpitsoja sekä hibiscusta.

Kyläläisten mukaan maan hedelmällisyystaso oli aikoinaan parempi, mutta nyt selvästi huonompi. Uuden teknologian (kuten projektin tuomien avujen) myötä se on toivottavasti tulevaisuudessa parempi.

Pensaspalot ja aktiviteettiryhmät

Viime vuonna pensaspaloja ei ollut, koska hankkeeseen tutustuttamisen myötä oli jo opittu uusia toimintatapoja. Vuoden ainoa, lapsen sytyttämä tulikin saatiin uusien oppien mukaisesti sammutettua. Kylään on myös ehditty perustaa aktiviteettiryhmiä. Kylässä toimii muun muassa kivijonoryhmä, metsitysryhmä, pensaspaloryhmä sekä maaperänparannusryhmä. Ryhmissä on sekä miehiä että naisia.

Suurimmat ongelmat

Kyläläisillä ei juuri ollut kysymyksiä meille. He kertoivat suurimman ongelmansa olevan pensaspalot ja niiden sammutukseen tarvittavien välineiden puutteen sekä vesipulan. Maasto ei kuitenkaan ollut palaneen oloinen, vaan ympäristössä oli runsaasti heinikkoa. Tuhoeläimet aiheuttavat kyläläisten mukaan jonkin verran satokatoa.

Mercy ojensi kylävierailun päätteeksi tuliaisiksi tuomamme taskulampun kyläpäällikölle kunnioittavasti kumartaen. Hilpeyttä herätti se, ettei lampun valoa kirkkaassa päivän valossa juuri erottunut, mutta lampuja kuitenkin toivottiin lisää. Vierailun jälkeen odottelimme Ericiä ja ehjiä moottoripyöriä ja söimme odotellessamme kyläläisten tekemiä lehmänpapurakkusia. Nam! Kylän lapsista puolestaan oli jännittävämpää tökkiä vierailevia ”valkonaamoja”.



FAALU 5.1.2010

Paikalla noin 25 miestä ja 11 naista.

Olin (Hanna) kylävierailulla yksin Ericin ja Mercyn kanssa, koska Kitta jäi vielä guesthouselle sairastamaan. En itsekään voinut kovin hyvin, joten en tehnyt yksilöhaastatteluja. Lisäksi kylässä todennäköisesti tullaan käymään ensi seurantamatkalla vielä ennen kuin hanke varsinaisesti alkaa, joten silloin voi myös haastatella tarkemmin.

Piti odotella jonkun aikaa, että ihmisiä kerääntyi kokoontumispaikalle. Kun Eric tulee myöhemmin varsinaisesti tekemään suunnitelmat, pyritään saamaan enemmän ihmisiä kokoontumiseen. Tässä kylässä hanke alkaa siis vasta vuoden päästä, eikä kylässä ole vielä suunniteltu tai suomalaiset käyneet. Yhteisissä suunnittelukokouksissa kaikki voivat sitten kertoa näkemyksistään.

Ensin Eric puhui hankkeesta, minkä jälkeen sanoin siitä muutaman lauseen yleisesti ja ojensin tuliaisemme taskulampun. Kylässä oli kuivaa ja pölyistä niin kuin, sen saamme oppia, joka paikassa. Kyläläiset tuntuivat todella kiitollisilta.

Maanviljely

Tässä kylässä viljellään maissia, maapähkinöitä, lehmänpapua (cowpea), riisiä, hirssiä, bambara-pähkinöitä, durraa, jamssia, bataattia, sipulia, tomaattia, paprikaa ja kurpitsioita. Esimerkiksi erään miehen 9 peltoeekkeriä jakaantuivat seuraavasti: maissi 3, maapähkinä 4, lehmänpapu 1 ja riisi 1. Soijaa ei käytetä. Viljelykiertona käytettiin maissia/durraa ja typensitojakasveja.

Seuraavanlaisia säkkimääriä on mahdollista saada satoa eri kasveista:

maissi	3 säkkiä/eekkeri
maapähkinä	6
lehmänpapu	<1
riisi	1
durra	<1
hirssi	1



Kasvinjätteitä ei polteta enää, vaan ne jätetään pelloille. Muita lannoitteita (ei ole varaa ostaa kemiallisia), kompostointia tai kasvinsuojeluaineita ei käytetä.

Kyläläiset kertoivat, että maan hedelmällisyys laskee koko ajan. Eroosio on ongelma eikä sitä tällä hetkellä estetä (ainakaan oikealla tavalla).

Maastopalot

Kylässä oli ollut yksi maastopalo; lapset sytyttivät palon eikä sitä saatu sammumaan. Muuten palot on estetty, kyläläiset ovat kuulleet muista kylistä ja Ericiltä ja Mercyltä kun nämä ovat kertoneet hankkeesta – joiltain osin hanke siis on tavallaan jo aloitettu. Tietenkään työkaluja ynnä muita ei kuitenkaan vielä ole.

Ennen paloja oli joka vuosi, ja niiden seurauksena nuoret kasvit kuolivat. Maa jäi paljaaksi ja alttiiksi tuulelle ja eroosiolle. Jopa hedelmät tuhoutuivat, vesivarastot ehtyivät ja yksi talo paloi (katot ovat oljesta). Lisäksi eläimillä ei ollut ruokaa kylän liepeillä, joten ne lähtivät kauas etsimään ravintoa.

Ongelmat ja toiveet

Suurimmaksi ongelmaksi kyläläiset mainitsevat työkalujen ja pääoman puutteen (esimerkiksi lannoitteiden ostaminen on kallista). Maaperän eroosio ja tuholaishyönteiset (tuhoavat varastoja, esimerkiksi termiitit hyökkäävät, erityisesti maissi vaarassa) ovat myös suuria ongelmia. Kyläläiset toivovat parempia viljelylajikkeita (niidenkin ostaminen kallista) ja vedensaannin helpottumista.

KALSAGRI 5.1.2010

Kokouksessa oli läsnä 80 miestä ja 65 naista, lisäksi lapsia. Kokouksen osanottajat olivat aktiivisia. Kyläläiset pahoittelivat, että kokouksessa oli niin vähän osanottajia (vaikka oikeastaanhan oli todella paljon), mutta kylässä oli ollut paljon hautajaisia viime päivinä. Täälläkin Eric ja Mercy tulevat myöhemmin vielä varsinaisesti käynnistämään hankkeen. Ryhmät on jo perustettu, ja niissä on sekä miehiä että naisia.

Kalsagrin kylässä oli sama tilanne kuin Faalussa, eli olin yksin ja vielä vähän kipeä, joten en tehnyt yksilöhaastatteluja. Kylässä oli lisäksi vierailtu ja haastateltu jo edellisenä vuonna, joten kysyin vain joitakin kysymyksiä.

Maanviljely

Tässä kylässä viljellään maissia, maapähkinöitä, lehmänpapuja, bambara-pähkinöitä, hirssiä, riisiä, jamssia, soijaa, vihanneksia, mausteita, okraa, tomaattia, bataattia, sipulia, kurpitsaa ja hibiscusta. Peltoa perheillä on keskimäärin 5-15 eekkeriä. Maan hedelmällisyys on laskenut. Edellisen vuoden raportista näimme muun muassa, että viljelykierto on käytössä.

Seuraavanlaisia säkkimääriä on mahdollista saada satoa eri kasveista:

maissi	4 säkkiä/eekkeri
maapähkinä	3-6
riisi	4-5 jos käyttää lannoitteita
durra	2 (ennen jopa 6 jos sateet olivat hyvät)
hirssi	1,5

Maastopalot

Ei maastopaloja kolmeen vuoteen.

Ongelmat ja toiveet

Kyläläiset kyselivät, miten projekti auttaa maan hedelmällisyyden parantumiseen ja autetaanko muissakin asioissa kuin maastopaloissa. Edellisen vuoden raportista näkyy, että ongelmaksi koetaan esimerkiksi työkalujen puute.



KUOLI 6.1.2010

Kolmannen päivän kylävierailujen kohteena oli Kuoli, joka on täysin uusi hankekylä. Siellä projekti alkaa vuonna 2011. Naisia saapui tapaamiseen vain muutamia, sillä kylässä oli jonkinlainen vesiongelma (joutuivat ilmeisesti lähtemään hakemaan vettä). Lopulta heitä oli paikalla 11, ja miehiä 24, eli yhteensä 35 henkilöä. Kyläläiset kuuntelivat tarkkaavaisesti Ericin alkulämmittelyjä, meidän molempien ollessa edelleen hieman vaisuja flunssan johdosta.

Maanviljely

Kuolin kylässä perheillä ja kotitalouksilla on keskimäärin 6 eekkeriä peltoa. Kyläjohtajalla on hieman enemmän eli noin 8 eekkeriä. Keskimäärin durraa viljellään 5 eekkerillä/talous, maapähkinää 3, hirssiä 2, maissia 2 ja lehmänpapua 2 eekkerillä/talous; kuitenkin kaikki eivät viljele kaikkia kasveja. Muita viljeltäviä lajikkeita ovat riisi, bambara-pähkinät, jamssi, soija, bataatti, paprika ja tomaatti. Soijaa käytetään lähinnä ruoanlaitossa liemikuutioiden tapaan (dawadawa) tai useammin se myydään markkinoilla.

Viljelykierron suhteen kylässä viljellään vuoroin viljakasveja, vuoroin typensitojakasveja. Kasvinjätteet syötetään karjaa omistavien perheissä eläimille, mutta muut jättävät ne pelloille. Komposteja kylässä ei käytetä ja kyläläiset kokevat, että maan hedelmällisyys on vuosien mittaan laskenut. Karjaa omistavat saattavat käyttää karjan ulostetta lannoitteena, mutta toiset eivät käytä mitään ja vain ani harvalla on varaa kemiallisiin lannoitteisiin. Myöskään kasvinsuojeluaineita ei käytetä.

Sadon kannalta vuosi 2008 oli ollut parempi kuin viime vuosi. Satoa saatiin keskimäärin vain 2 sakkia eekkeriä kohden. Sakkimääriä:

Maissi	2 sakkia / eekkeri
Durra	1,5 sakkia
Hirssi	1 sakki

Pensaspalot

Viime vuonna pensaspaloja oli melkein päivittäin (erityisesti öisin), mutta kyläläiset eivät tiedä, kuka palot sytyttää. Lähistöllä olleet palot pystyttiin kyllä sammuttamaan, mutta kauempana olevia ei. Öisin ei myöskään sammutettu paloja.

Pensaspaloista on kyläläisten mukaan paljon haittaa. Ne tekevät maasta köyhän ja paljaan, jolloin sade vie irtaimen maan. Kun lähistöllä ei ole ruokaa, karja täytyy viedä (tai karja menee itse) kauas laiduntamaan, minkä jälkeen niitä ei välttämättä enää löydetä. Monet kasvit kuolevat, eikä kattoihin myöskään riitä materiaalia, kun heinät ovat palaneet.

Ongelmia ja toiveita

Ongelmia ovat muun muassa huonosti saatavilla oleva informaatio ja pääoman puute. He eivät voi ostaa työkaluja, eikä heillä ole varaa maksaa palveluita. Ongelmia on myös sadon sijoittamisessa, sillä tuholaiset syövät varastoista. Eroosio on niin ikään osoittautunut hankalaksi, eikä sitä ole vielä millään tavoin pyritty estämään. Ongelmat maataloudessa yhdessä muista projektikylistä saadun positiivisen informaation kanssa ovatkin toimineet suurimpina motivaattoreina projektiin liittymisessä.

Kyläläisillä olikin esittää erinäisiä toivomuksia: esimerkiksi naiset toivoivat myllyä kylään. Joku myös ehdotti, että rakennettaisiin pato, mutta Eric selitti, ettei Lawra-projektilla valitettavasti ole siihen resursseja.



Maisema Kuolissa oli harmaa, kuiva ja kumpareviljelmien täplittämä. Kylävierailun loppuksi otimme pelloilta maaperänäytteen ja saimme kuulla paikalliselta nuorukaiselta sydäntä särkevät kiitokset siitä, että projekti alkaa toimia kylässä. Hänen mukaansa lasten olisi tärkeää päästä kouluun ja muutoinkin hän toivoi projektin auttavan köyhää kylää. Kuolista saimme lahjaksi elävän kanan, joka joutui kanssamme pääalaisin moottoripyöräajelulle.

TUORI 6.1.2010

Tuorin kylässä oli juuri ennen meitä käymässä kiertäviä sairaanhoitajia, joten paikalla oli paljon naisia pienten lasten kanssa. Myös muutama mies oli paikalla, ja hiljalleen väki lisääntyi, joten kokouksessa oli noin 26 naista sekä 20 miestä ja poikaa.



Päättäneestä hankkeesta

Kyläläiset mainitsivat hankkeen hyväksi puoliksi liki kaikki sen osa-alueet ja olivat todella tyytyväisiä. Hyväksi asioiksi sanottiin soijan käytön oppiminen sekä ravinnonkäytössä että maaperän parannuksessa, kompostin tekemisen oppiminen, eroosion estäminen ja työkalujen saanti (ovat auttaneet töissä paljon). Koulutus yleisesti koettiin hyväksi, maata ei enää polteta ja näin on enemmän puita ja esimerkiksi mangoja saatavilla. Kaiken kaikkiaan projektin koetaan parantaneen satoja.

Ne, joilla on kiviä, ovat rakentaneet pelloilleen kivijonoja, muilla on harjanteita. Kyläkomitea toimii ja siinä on myös naisia. Viimeinen sato oli ollut parempi kuin ennen. Kylässä aiotaan jatkaa säännöllisiä tapaamisia, jotta voidaan neuvoa muita ja jakaa kokemuksia.

Terveisiksi muille kylille sanottiin, että palojen välttäminen on hyvin tärkeää. Lisäksi kylässä toivottiin jotain hälytysjärjestelmää, jolla voisi varoittaa kyläläisiä uhkaavasta palosta. Vierailuamme edeltävänä päivänä oli ollut palo lähistöllä, jota yritettiin sammuttaa mutta liian myöhään, joten paljon menetettiin.

Suurin ongelma kylässä on vesi, joka pitää hakea kaukaa. Lisäksi nuoret eivät olekaan saaneet töitä etelästä entiseen malliin. Täällä voisi harjoittaa puutarhaviljelyä, mutta ei ole vettä.

Mikrorahoitus

Tässä kylässä on aiemmin jo kokeiltu mikrorahoitusta (jonkin muun hankkeen puitteissa, ja ilmeisesti on toiminut – tosin miksi sitten loppunut?) ja oma tili on olemassa. Tilin hallinnoijat eivät kuitenkaan olleet ainakaan kokouksen aluksi paikalla, joten naiset eivät ensin halunneet vastaila, koska pelkäsivät sanovansa jotain väärää. Kysymyksiämme edelsi kiihkeä keskustelu. Lopulta haastattelu saatiin kuitenkin käyntiin.

Jokainen on mukana jossain aktiviteettiryhmässä (trading group), joita on tässä kylässä piton (perinteinen juoma) valmistaminen, ruuanvalmistustarvikkeiden vähittäiskauppa, viljan osto ja jälleenmyynti sekä soijan ja dawadawan (valmistetaan soijasta, voidaan käyttää liemikuution tapaan) prosessointi. Mikrorahoitusta käytetään aina siihen aktiviteettiin, joka on ajankohtainen (esimerkiksi pitoa tehdään tiettyyn aikaan vuodesta).

Mikrorahoituksen avulla saatavien lisätulojen avulla naiset ajattelevat pystyvänsä edelleen kehittämään kauppaa ja huoltamaan paremmin perhettään. Itse mikrorahoitusta käytetään esimerkiksi piton valmistuksessa niin, että voidaan ostaa siihen tarvittavia välineitä ja raaka-aineita, eli mallasta, hiivaa,

polttopuita, calabash-kuppeja ja kanistereita.

Kyselimme myös naisten päivän kulusta. Aamutoimia ovat asumuksen siistiminen, vedenhaku, kulhojen pesu ja aamiaisen valmistaminen lapsille. Jos on markkinapäivä, sinne lähdetään myymään. Iltapäivällä tehdään saviastioita, pitoa, haetaan polttopuita... Illalla on edessä vielä vedenhaku ja illallisen valmistamien perheelle. Tämän projektin myötä toivotaan muutosta polttopuiden hakuun: rahoituksen avulla voisi myydä jotain muuta eikä tarvitsisi etsiä polttopuuta. Sitä pitää hakea pitkän matkan takaa ja etsimiseen menee paljon aikaa, miltei koko päivä.

Kysyimme myös vaikutusmahdollisuuksista kylässä. Naiset totesivat, että jos he saavat omia tuloja myös he pystyvät elättämään perhettä ja näin he saavat vaikutusvaltaa ja kunnioitusta miehiltä. Heidät täytyy siten ottaa mukaan päätöksentekoon, nykyään ei usein oteta koska heillä ei ole taloudellisia resursseja.

METTAH 7.1.2010

Paikalla oli loppujen lopuksi 15 naista, 22 miestä ja 11 lasta. Tästä kylästä oli väkeä markkinoilla ja siksi kokouksessa oli niin vähän osanottajia. Täällä nainen piti perinteisen alkurukouksen. Kitta piti tervetuliaispuheen. Myös täällä on edellisenä vuonna jo käyty, vaikka hanke ei ollut varsinaisesti vielä alkanut, joten kysyimme vain osan kysymyksistä. Kyläkomitea on jo perustettu ja siinä on myös naisia. Tästä kylästä otimme maaperänäytteen.

Maanviljely

Peltoa on keskimäärin 5 eekkeriä. Satokauden sanottiin olleen parempi kuin edellinen. Eräs mies kertoo kuluneesta satokaudesta (johtuisivatko suuret luvut lannoitteista tai erilaisesta mitasta?):

maissi	15 säkkiä/eekkeri
maapähkinä	9
riisi	29
durra	2
hirssi	1

Maastopalot

Kuluneena vuonna oli 2 maastopaloa, mutta palot pystyttiin sammuttamaan. Edellisvuonna oli useita paloja, ja ennen projektia koko alue paloi. Palot tulevat kylän alueelle ulkopuolelta. Palot tuhoavat satoa, kuten riisipeltoja, hedelmiä ja hedelmäpuita.

Ongelmat ja toiveet

Kyläläiset totesivat tarvitsevänsä työkaluja. He ovat varmoja, että projektin myötä tulee parempia satoja. Jo tulien kontrollointi on auttanut, ja muut koulutukset ja aktiviteetit tulevat auttamaan tätä yhteisöä.

ZAKPEE 7.1.2010

Kokouksessa oli paikalla 18 miestä, 3 naista ja 15 lasta. Kylä oli aika kaukana Lawrasta. Koska oli markkinapäivä, paikalla oli vain vähän ihmisiä; erityisesti naiset olivat markkinoilla. Kylässä oli mukavan avarat maisemat.

Päättäneestä hankkeesta

Myös tässä kylässä kiiteltiin monipuolisesti projektin osa-alueita. Palot on lopetettu ja kasvinjätteitä ei enää polteta, vaan ne jätetään pelloille. Maaperän hedelmällisyys ja sadot ovat näin paranemassa. Myös eroosio on hallinnassa (kivijonoja tai harjanteita on noin puolella pelloista), eikä puita enää kaadeta. Näin saadaan materiaalia ja hedelmiä. Kompostointi on hyvä ja kompostin käyttö lannoitteena halvempaa kuin kaupalliset lannoitteet. Palojen vähenemisen myötä nuoret kasvit eivät enää kuole tuleen ja eläimet eivät enää lähde kauas laiduntamaan.

Soijaa käytetään tubaan tubaan -ruuassa, kakuissa (eräänlaisia ”suolaisia munkkeja”), bankussa (perinneruoka), muhennoksissa ja puuroissa sekä maidon ja soijadawadawan (jotkut olivat myymässä tätä markkinoilla) valmistuksessa. Mercy ja Eric olivat pitäneet soijankäyttökoulutuksen samaisen kokoontumispuun alla ja osanottajia oli ollut runsaasti.

Työkalut ovat myös auttaneet. Niiden avulla on rakennettu jopa uusia taloja. Projekti on tuonut kylään myös yhteisöllisyyttä. Kyläläiset tapaavat toisiaan ja vaihtavat ideoita sekä auttavat pulassa olevia esimerkiksi sairaalamaksuissa. Kokoontumisia aiotaan jatkaa ja he aikovat opettaa projektin keinoja muille, erityisesti maastopalojen osalta. Kyläläiset kokevat myös positiivisena, että tulemme kaukaa ja opimme toinen toisiltamme.

Suurin ongelma tässäkin kylässä on vesi. Eläimet joutuvat menemään kauas juomaan ja joki kuivuu.

Satokausi 2009 oli parempi kuin edelliset. Satoa tuli:

maissi	2 säkkiä/eekkeri
maapähkinä	4
riisi	5
durra	1,5
hirssi	2
lehmänpapu	1,5
soija	1



Mikrorahoitus

Tässä kylässä on aktiviteetteina piton valmistus, dawadawan valmistus, kakkujen leipominen, kenkeyn (perinneruoka) myynti, viljan myynti ja sheavoin valmistus. Rahoituksella ostettaisiin esimerkiksi mylly sheavoin tekoa varten. Lisätulot taas käytettäisiin lasten koulutukseen (koulumaksuihin ja -vaatteisiin), vaatteiden sekä kotitaloustavaroiden ostoon (esimerkiksi kun on vieraita tulossa, ruuan voi laittaa nättiin astiaan – yleisemmin puhuttiin siis köyhyydestä nousemisesta ja tulojen paranemisesta).

Tässä kylässä kolme neljäsosaa lapsista käy kouluja. Kouluja käymättömistä lapsista 20 prosenttia on tyttöjä ja 80 prosenttia poikia; pojat ovat paimenessa.

Ajankäyttö on kylissä pitkälti samanlaista (kuivan kauden aamulla lakaisu, vedenhaku, kulhojen pesu, ruuanlaitto, iltapäivällä polttopuun etsiminen, illalla lastenpesu, lisäksi myymistä; sadekaudella lakaisun, vedenhaun ja lasten ruokkimisen jälkeen maataloustöitä, illalla vihannesten ja polttopuun haku, illallinen ja kulhojen pesu). Vedenhaku vie eniten aikaa. Mikrorahoituksen avulla voi helpottaa muuta elämää, esimerkiksi ostaa valmiiksi kotiin keittiötarpeita ym, joten vedenhakuun jää enemmän aikaa.

Naiset toteavat myös, että kun he saavat omia tuloja, he saavat myös arvostusta ja voivat osallistua päätöksentekoon. Tulevaisuudessa päätetään yhdessä.

TOLIBRI 8.1.2010

Tolibri on vanha hankekylä, jossa on vuoden 2010 alusta alkanut mikrorahoitushanke. Yhteensä kokouksessa oli paikalla 90 aikuista (53 miestä ja 37 naista) ja iso joukko lapsia ja eläimiä (kukko, aasi ja vuohia). Odotellessamme kaikkien saapumista meille tarjottiin maistuvia paahdettuja maapähkinöitä. Kylä oli muoviroksia lukuun ottamatta siistin oloinen ja kylänrakenne oli yhtenäinen (talot kiinni toisissaan). Naiset ja miehet istuivat erillään. Vierailu alkoi rukouksella ja ryhmähaastattelun tuoksinassa meille esiteltiin muun muassa kyläkomitean puheenjohtaja.

Projektin hyviä puolia

Hyviä puolia tuntui löytyvän paljon. Muun muassa pensaspalojen kontrollointi on auttanut moneen seikkaan ja maaperä on suoranaisesti parantunut. Välillistä hyötyä puolestaan on ollut se, ettei karja vaella kauas ruoanhakuun, eikä niitä varasteta. Nyt tuli ei myöskään polta puita, joita on projektin puolesta istutettu eli lapset saavat syödäkseen hedelmiä. Fire volunteer -ryhmä mobilisoi ihmiset ja tiedottaa paloista.

Metsien istuttaminen, kompostit ja eroosiontorjuntatoimenpiteet ovat parantaneet nekin maaperää ja sen parantumisesta on konkreettisesti merkinä erään rikkaruohon häviäminen soijanviljelyn myötä. Lisäksi komposteista on saatu halpaa lannoitetta. Harjanteet puolestaan ovat estäneet maan kulkeutumisen (kaikki kyläläiset harjoittavat harjanneviljelyä!) ja esimerkiksi työkalut ja muut projektin lahjoittamat materiaalit ovat kovassa käytössä, mikä auttaa koko kylää ja kaikkia kyläläisiä.

Naiset kiittelevät, että soijaa osataan nykyään käyttää monipuolisesti ja siitä tehdään muun muassa kakkuja, soijamaitoa, soija-palama-kastiketta, soija-tupaania sekä soija-sawilia (paikallisia ruokia).

Parannettavaa ja toivomuksia

Joitain seikkoja voitaisiin kuitenkin vielä parantaa. Fire volunteer -komitea tarvitsisi enemmän suojaavaa vaatetusta, jottei tuli tartu sammuttajiin paloja sammutettaessa. Nyt varusteita on vain komitean jäsenille, vaikka koko kylä tarvitsisi. Kaikki varusteet koettiin oleellisiksi ja tarpeellisiksi.

Myös useampi vesitankki helpottaisi sammuttamista, sillä paloalue saataisiin vaivatta saarrettua vedellä (fire belt). Nyt kylässä on vain yksi vesipumppu, eikä siitä ehdi saada riittävästi ja tarpeeksi nopeasti vettä paloalueille. Palojen kannalta myös naapuriyhteisöt ovat ongelma, sillä heidän sytyttämänsä palot leviävät Tolibrin alueelle (nyt projekti onneksi käynnistyy osassa näitä kyliä).

Erityisiä toiveitakin löytyi ja siinä missä toiset kaipaivat kylään lähdettä, toiset toivoivat patoa tai kaivoa. Kaiken kaikkiaan kyläläiset kuitenkin arvostavat kaikkea apua ja esimerkiksi siemeniä, mutta niitä toivottaisiin vain enemmän. Eric ehdotti tähän ratkaisuksi työkaluvuokraa: tuloilla voitaisiin ostaa lisää sekä siemeniä että palovarusteita tai muita vastaavia.

Aktiviteettiryhmät

Kylässä on viime vuoden aikana toiminut muun muassa palojenestoryhmä, metsitysryhmä, kompostiryhmä ja maanparannusryhmä. Sekä kyläkomiteat että ryhmät aikovat jatkaa toimintaa projektin päätyttyä. Kyläläiset ottavat myös osaa uusien kylien koulutuksiin, tapaavat säännöllisesti ja pitävät kirjaa käyttämistään työkaluista (niistä ilmeisesti sittenkin myös maksetaan; virhekommunikointia?).

Satokausi

Viime vuonna satokausi oli ollut pienempi kuin edellisvuosina. Satoa per eekkeri:

maissi	4 säkkiä / eekkeri
maapähkinä	5 säkkiä
durra	3 säkkiä
riisi	6 säkkiä
hirssi	1 säkki

Muita ajatuksia

Tolibrin kylä on ollut mukana useammassa Lawra-projektin hankkeessa. Kyläläiset eivät osaa kuitenkaan sanoa, mikä hanke on ollut eniten hyödyksi, koska kylä on ollut kaikissa hankkeissa tehokkaasti mukana ja kaikki hankkeet ovat olleet hyödyksi.

Uusille hankekylille kyläläiset haluaisivatkin lähettää sellaisia terveisiä, että kaikki hankkeet ovat tärkeitä, erityisesti palojen ja eroosion torjunta. Ne tulisi opetella uusissa kylissä hyvin.

Kun kysimme, kuinka kyläläiset ovat kokeneet suomalaiset, he sanoivat, etteivät voi kiittää tarpeeksi siitä, että kylissä vierailaan säännöllisesti. Muita ulkomaalaisia ei heidän luonaan käy. He ovat todella onnellisia avusta.

Mikrorahoituksesta

Kylän naiset toivovat mikrorahoitushankkeesta olevan apua erityisesti lasten koulutuksessa. He haluaisivat lisätuloilla helpotusta koulun tuomien kulujen kuten koulukirjojen maksuun. Perheelle ostettaisiin myös lisää ruokaa ja vaatteita.

Jos lainoituksen kautta tulee lisää henkilökohtaisia säästöjä, on naisten tai perheiden mahdollista hankkia virallinen laina pankilta. Myös kotitalouksien tulot saattavat kasvaa, jolloin on mahdollista perustaa uusi "tuotelinja" eli alkaa valmistaa ja myydä esimerkiksi saippuaa lisätulojen hankkimiseksi.

Ajankäyttö Tolibrin naisilla vastaa muiden Lawran seudun kylien naisten ajankäyttöä ja esimerkiksi juuri polttopuiden haku vie paljon ylimääräistä aikaa. Vie kokonaisen päivän hakea myyntiin meneviä polttopuita kävellen Burkina Fason puolelta. Jos lainojen avulla syntyy lisätuloja, olisi polttopuiden haku mahdollista jättää pois päiväohjelmasta ja käyttää säästynyt aika paremmin.

Noin 90 prosenttia kylän lapsista käyvät koulua. Kotiin jäävistä 10 prosentista kaikki ovat poikia, joiden täytyy toimia paimenina. Tytöistä osa keskeyttää koulun myöhemmin.

Naisten mukaan heillä on mahdollisuus vaikuttaa kylän asioihin, sillä kylä tekee päätökset yhdessä puun alla. Naiset kokoontuvat lisäksi omissa ryhmissään ja naiset voivat vaikuttaa myös perheen päätöksentekoon.



BERWONG 8.1.2010

Berwongissa kokoukseen saapui 13 naista ja 42 miestä sekä 9 nuorta ja pikkulapsia. Berwong on vanha projektikylä, jossa mikrorahoitushanke on vasta alkamassa. Ensimmäisenä kylän kokouspuun alle asetuttuamme huomasimme hienot, eksoottisen vihreät papukaijat yläpuolellamme puussa. Miehet ja naiset istuivat sekalaisessa järjestyksessä ja tämä oli ainoita kyliä, jossa naiset kokoontuivat mikrorahoitushaastattelua varten lähietäisyydelle vastailemaan. Ryhmähaastattelukysymyksiimme saimme nopeat ja ytimekkäät vastaukset.



Kuluneista hankkeista

Projektin positiivisiksi puoliksi kyläläiset luettelivat lähes kaikki menneisiin hankkeisiin kuuluneet toimet; pajojen kontrollointi, kompostointi, harjanne- ja kivijonoviljelmät, puiden istutus, eroosion kontrollointi, siemenien (mukuloiden?) hankinta, materiaalit sekä työkalut. Lisäksi soijan viljely on parantanut maaperää ja siitä on opittu tekemään monipuolista ruokaa. Maaperän parantumisen seurauksena satomäärät ovat kasvaneet.

Kun kysimme, mitä parannettavaa projektissa olisi, kyläläisille tuli heti mieleen eräs asia. He olivat vierailleet Nandongissa (läheisessä kylässä), jossa olivat nähneet käytettävän jotain hyvää työkalua (ehkä kuokka?), jonka halusivat myös omaan kyläänsä. Eric ei tiennyt, mitä työkalua kyläläiset tarkoittivat, mutta aikoi ilmeisesti ottaa selvää. Muutoinkin kyläläiset kokivat, että työkaluja ei ole tarpeeksi eli niitä voisi ostaa enemmän.

Uusille projektiin mukaan tuleville kylille berwongilaiset halusivat kertoa sitoutumisen tärkeydestä. Pensaspalojen ehkäisy, eroosion kontrollointi, maaperänparantaminen ja kaikki muut seikat, mitä projektin myötä on opittu, ovat varmasti hyödyksi myös muille, he sanoivat.

Itse kyläläiset aikovat ylläpitää projektin perintöä jatkossakin, vaikka maaperähanke siellä virallisesti loppuukin. Kaikki ryhmät ja kyläkomitea ovat edelleen toiminnassa ja kyläläiset aikovat jatkaa tapaamisiaan. Lisäksi kyläkomitea järjestää maksullisia kuukausikokouksia eli he keräävät kokoontuessaan lisävaroja.

Maanviljely

Vuoden 2009 sato oli parempi kuin edellisvuonna. Lehmänpapua viljellään muiden kasvien lomassa (intercropping), joten sen satomäärää ei voida ilmoittaa erikseen. Muiden lajien satomääriä:

maissi	3 säkkiä / eekkeri
maapähkinä	5 säkkiä
durra	2 säkkiä
hirssi	3 säkkiä
riisi	5 (lannoitteiden kanssa 10) säkkiä

Mikrorahoitus

Kylässä mikrolainojen odotetaan suoraan tai välillisesti auttavan perheen ruokkimisessa, lasten kouluttamisessa ja muutoin arjessa. Lisätuloja aiotaankin käyttää esimerkiksi koulumaksujen maksuun, koulukirjoihin ja -pukuihin ynnä muihin pakollisiin kuluihin. Lisätulot mahdollistavat myös määrällisesti suurempien myyntitavaraerien oston, mikä tuo edelleen lisätuloja markkinoilta.

Naiset voivat myös ostaa lisää siemeniä ja kasvattaa enemmän palkokasveja, mikä parantaa maan ravinnepitoisuutta. Lisäksi kylän naiset toivoivat keskinäisen yhteishenkensä paranevan lisääntyvien kokousten myötä. Yhteishenki ja lisätulot helpottaisivat myös päätöksentekoon osallistumista. Tällä hetkellä he saavat vaikuttaa lähinnä kylän yhteistapaamisten kautta.

Kylän pojista 85 prosenttia ja tytöistä 92 prosenttia käyvät koulua.

Naisten päiväohjelma on myös Berwongissa hyvin samanlainen kuin muissa kylissä ja naiset käyvät niin ikään Burkina Fason puolella hakemassa polttopuita myyntiin. Polttopuiden haun Berwongin naiset toivovat vähentyvän mikrorahoitushankkeen myötä.

KANPUO 9.1.2010

Viimeinen kylävierailumme suuntautui pieneen Kanpuon kylään, joka on vanha projektikylä. Tapaamisessa oli yhteensä 9 ihmistä, 3 miestä ja 6 naista. Projektissa menestyksekkäästi mukana ollut kylä oli joutunut vasta vierailuamme edeltäneellä viikolla oikean katastrofin kouriin, kun naapurimailta oli levinnyt tuhoisa pensaspalo kylän alueelle. Maa oli liian kuivaa ja palo liian suuri, jotta kyläläiset olisivat saaneet sitä sammumaan ja siksi tuli levisi laajalle vieden satoa mukanaan. Myös monet puut olivat palaneet karrelle. Kyläläiset olivat kovin pahoillaan tapahtuneesta ja heille tapahtuma oli tuhoisa. Silti vierailumme päätteeksi saimme kuulla iloista laulurummutusta noustessamme moottoripyörän selkään.

Vierailumme aikaan oli läheisessä kylässä ilmeisesti meneillään jokin perinteinen uskonnollinen tapahtuma tai ”esitys” (rituaali), ja tapaamisemme aikana kylään poikkesi harmaaksi maalattu mies. Hän kulki kylien lähialueilla, eikä häneen saanut koskea tai joutui lahjoittamaan kukon. Esityksen vuoksi tapaamiseen osallistui vain muutama kyläläinen.

Menneestä hankkeesta

Kanpuossa edellisten hankkeiden hyviä puolia löydettiin runsaasti. He nimesivät muun muassa puiden hakkuiden lopettamisen yhdeksi erityisen hyväksi puoleksi, ja viimeisintä katastrofia lukuun ottamatta kyläläiset ovat saaneet pensaspalot hallintaan. Näiden toimien seurauksena ”talouspuut” ovat säästyneet, jolloin niiden antimia (esimerkiksi sheavoita ja dawadawaa) on voitu viedä markkinoille myyntiin ja näin on saatu lisätuloja. Lisätulot ovat auttaneet lasten koulutuksessa ja lapsille on riittänyt myös hedelmiä syötäväksi.

Työkalut ja muut projektin lahjoittamat materiaalit on koettu hyödyllisiksi. Myös kompostointi on auttanut maaperän hedelmällisyyden lisäämisessä. Mehiläishoitohankkeen puitteissa hankitut uudenlaiset pesät ovat suurempia ja niiden ansiosta saadaan enemmän hunajaa kuin aiemmin. Kyläläiset pitivät erityisesti siitä, että he saavat vielä nykyäänkin hunajasta lisätuloja.

Parannusehdotukset liittyivät Kanpuossa vedensaantiin. Kylässä (tai ilmeisesti kylän ulottuvissa) on olemassa vain yksi vesipumppu, mutta tarvetta lisävedelle olisi niin viljelyksille, puiden istutukseen,



juomiseen kuin palojen sammuttamiseenkin. Samaa pumpppua käyttää myös toinen lähikylä, mikä pahentaa pulaa vedestä.

Uusia kyliä ajatellen Kanpuossa koetaan, että kaikki hankkeet ovat olleet hyödyksi. Myös he aikovat siis ylläpitää projektin mukana tulleita rakenteita ja toimia. Ryhmät ovat toiminnassa ja aikovat jatkaa toimintaansa aktiivisesti. Komitean jäsenet tuovat tapaamisiinsa lahjoituksen (token) yhteiseen kolehtiin, jonka he lahjoittavat eniten tarvitsevalle kyläläiselle. Tärkeitä päätöksiä tehtäessä kylässä pidetään myös kaikille yhteisiä yleiskokouksia, mikä on lisännyt yhteisöllisyyttä.

Maanviljely

Kanpuossa on opittu käyttämään soijaa monipuolisin tavoin. Kyläläiset tekevät soijasta esimerkiksi puuroa, muhennosta, kakkuja, topaania ja lisäksi he myyvät soijadawadawaa. Riisiä ei viljellä.

Vuoden 2009 satokausi oli parempi kuin edelliset. Satomäärä lajeittain:

Maissi	4-5 säkkiä / eekkeri
maapähkinä	6 säkkiä
durra	4 säkkiä
hirssi	4 säkkiä
lehmänpapu	1 säkki.



Mikrorahoitus naisille

Lainat ja lisätulot auttavat toivon mukaan kaupankäynnin kasvattamisessa eli naiset voivat hankkia lisää tavaraa myyntiin, jolloin myös myynti ja tulot kasvavat. Tämä helpottaisi lasten ja perheen huolehtimista.

Jotkut kylän naiset aikovat käyttää lisätulot ostamalla lisää dawadawan siemeniä, mikä kasvattaa myyntiä. Piton valmistajat puolestaan voivat ostaa valmistukseen tarvittavat aineet ilman "luottoa". Vähittäismyyjät (petty traders), jotka myyvät esimerkiksi mausteita, voivat kasvattaa tulojaan ja siten saada lapset kouluun ja heille ruokaa. Soijanmyyjät toivovat voivansa ostaa lisää soijapapuja, joita voi sitten edelleen myydä soijadawadawan tekijöille.

Kanpuossa 100 prosenttia sekä tytöistä että pojista käy koulua. Mutta vaikka kaikki käyvät koulua, on koulunkäyntiin tarvittavia rahoja (koulumaksu, kirjamaksut ynnä muut) vaikea saada kokoon. Ala-aste (elementary school) on halvempi kuin yläkoulu/lukio (high school), minkä vuoksi monet lapsista eivät pääse etenemään korkeammalle asteelle. Mikrolainojen myötä naiset toivovat kaikkien voivan jatkaa koulutusta.

Päiväohjelma Kanpuon naisilla on samanlainen kuin muillakin Lawran seudun naisilla eli se pitää sisällään ruoan valmistusta, lapsista huolehtimista ja muita arjen askareita. Polttopuiden haun sijaan vedenhaku vie kanpuolaisilta naisilta eniten aikaa. Kahdella alueen kyläyhteisöllä on käytössään sama, kaukana sijaitseva

vesipumppu eli vedestä on kilpailua. Tähän ei kuitenkaan välttämättä pystytä mikrolainoilla vaikuttamaan tai ainakaan uutta vesipumppua ei pystytä kustantamaan. Toisaalta naiset sanoivat, että jos saavat lisää rahaa voivat he maksaa jollekin toiselle vedenhausta niin, että heille jää itselleen enemmän aikaa muuhun. Normaalisti naiset joutuvat käymään kahdesti päivässä hakemassa vettä.

Kun kysyimme, kuinka naiset pystyvät vaikuttamaan kylän päätöksen tekoon, sanoo yksi miehistä heti miesten ja naisten olevan projektin myötä niin tasa-arvoisia, että naiset ovat aina mukana päätöksenteossa. Naiset lisäävät tähän, että mikrolainoituksella voi kuitenkin olla positiivinen vaikutus tähän, sillä normaalitilanteessa nainen ei saa päätöksiä tehtäessä välttämättä niin paljon arvostusta. Varallisuus lisää heidän sanomistensa painoarvoa. Naisten mukaan he eivät voi osallistua kaikkeen päätöksentekoon, mutta mikrorahoitusta koskevat päätökset naiset tekevät itsenäisesti.

Yhteenvetoa satomääristä

Maanviljelystä saatavan sadon säkkimäärät vanhojen, jo projektissa olleiden kylien ja vasta mukaan tulevien kylien välillä eivät näyttäisi juurikaan eroavan. Onko sato siis todella parantunut? Ainakin kyläläiset tuntuivat olevan hankkeeseen todella tyytyväisiä ja kokivat sen auttaneen. Satomääriä ei varmastikaan mitata tarkasti vaan ne arvioidaan, joten määriin on syytä suhtautua varauksella eikä niistä voi tehdä kovin varmoja päätelmiä. Toisaalta hankkeen aikajännekin on melko lyhyt; maastopalojen ja eroosion aiheuttamat ongelmat sitä vastoin ovat kehkeytyneet pitkän ajan kuluessa.



Lisätietoa

Projektikoordinaattorimme Eric Kaliebu ja Mercy Saanuo

Seurantamatkoilla on tapana vieraila projektissa mukana olevissa kylissä ja haastatella kyläläisiä. Projektin 20-vuotisen taipaleen kunniaksi päätimme tällä kertaa haastatella myös projektikoordinaattoreitamme ja kysellä, mitä heidän päässään liikkuu.

Eric (viereisen sivun vasemmanpuolinen kuva) on käynyt yläasteen ja lukion (secondary school) Tamalessa ja maatalouskoulun ja yliopiston Kumasissa. Nykyään hänen päivätyönsä on maatalousministeriön (Ministry of Food and Agriculture, MOFA) maatalousneuvojana Lawran alueella. Eric tuli projektiin mukaan vuonna 1995. Hänet pyysi mukaan projektin perustajahahmo Baba Tierto. Baba Tierto oli 1980-luvun lopulla Viikissä vaihto-oppilaana ja yhdessä suomalaisten opiskelijoiden kanssa he perustivat Lawra-projektin, joka ryhtyi auttamaan Lawran kaupunkia ympäröivää maaseutua. Aluksi taimitarhoihin keskittynyt toiminta ei ollut menestyksestä, ja Ericin tullessa mukaan projektiin alkoi kuivankauden viljely. Sen jälkeen on paneuduttu esimerkiksi mehiläishoitoon.

Mercy (viereisen sivun oikeanpuolimmainen kuva), joka on käynyt oman peruskoulutuksena Nandomissa ja maatalouskoulun Kumasissa, tuli mukaan projektiin Baban ja Ericin pyynnöstä. Projektiin tarvittiin naisnäkökulma mukaan ja Mercy, joka työskenteli Ericin tapaan MOFA:ssa, tuntui sopivalta tähän.

Koordinaattorimme vaikuttavat erittäin motivoituneilta ja Eric vakuuttaa työskentelevänsä mielellään projektin parissa ”niin kauan kuin elää”. Projekti on auttanut heitä työskentelemään kylien kanssa ja tuonut heidät tutuiksi ja läheisiksi kylille. Molemmat myöntävät oppineensa paljon kyläläisiltä ja myös suomalaisilta. Projektin myötä heillä on käytettävissään resursseja, joita maatalousministeriöllä ei ole, ja heillä on näin ollen ollut mahdollisuus ratkaista kylissä esiintyviä ongelmia. Mercy iloitsee myös uudesta lisänimestään ”Madam”, joka kertoo siitä kuinka paljon projektin työtä alueella arvostetaan. Yhdeksi projektin kohokohdaksi Eric mainitsee vierailun Suomeen, jolloin Eric osallistui mehiläishoitoon liittyvään opintopiiriin. Myös seurantamatkat hän mainitsee mukavina.

Puhuttaessa kuluneesta kahdestakymmenestä vuodesta Eric kertoo, kuinka projektin aloittamat aktiviteetit, kuten puutarhaviljely, ovat motivoineet ihmisiä ja levinneet Lawran alueella. Myös puiden istutus on levinnyt laajalle, ja mehiläishoidossa ihmiset ovat siirtyneet perinteisen pesän käytöstä projektin esittelemiin ja sato on parantunut. Satoaikana hunajaa kysellään ja tullaan ostamaan kauempaakin. Projekti tuntuu siis todella muuttaneen aluetta ja saaneen laaja-alaisia ja pitkäikäisiä, joskin pieniä, muutoksia aikaan. Ericin mukaan varallisuus on parantunut ja esimerkiksi koulu- ja sairaalamaksuja pystytään maksamaan paremmin. Toimintatapojen muuttumisesta Eric taas mainitsee, että nykyisin hankkeiden suunnittelussa lähdetään liikkeelle ihmisten ongelmista ja tarpeista, mikä on kestävämpää kuin ulkopuolelta sanellut suunnitelmat.

Keskustelua kansalaisjärjestöstä ja tulevasta hankkeesta

Kuluneena kesänä eli heinäkuussa 2009 Lawrassa perustettiin kansalaisjärjestö Tisong-taa foundation. Nimi tarkoittaa "Let us help each other to develop/progress". Järjestön perustajajäseninä ovat projektikoordinaattoreidemme Ericin ja Mercyn lisäksi neljä muuta Lawran alueella toimivaa henkilöä. Järjestön myötä toteutunee pitkäaikainen suomalaisten toimijoiden tavoite, jonka mukaan yhteistyökumppanimme Lawrassa eivät olisi yksityishenkilöitä vaan kansalaisjärjestö. Tämä olisi myös linjassa Ulkoministeriön ohjeiden kanssa. Toistaiseksi Tisong-taa foundation ei Ericin mukaan ole tavannut muuta kuin perustamiskokouksessaan eikä ole onnistunut saamaan tukea muualta tai muita yhteistyökumppaneita, mutta se on pyrkimyksenä. Järjestön jäseniä lisäksi koulutetaan yhteistyöstä Lawra/Finland -projektin kanssa ja Ericin ja Mercyn tietotaito siis siirretään eteenpäin. Näin ollen järjestö voisi tulevaisuudessa toimia yhteistyökumppanimme ja huolemme yhteistyön jatkuvuudesta on pienempi. Eric ja Mercy kyllä toisaalta vakuuttivat, että työskentelevät mielellään projektin parissa niin kauan kuin vain jaksavat ja elävät.

Matkalla puhuimme myös mahdollisista tulevan hankkeen (2013–2015) aihepiireistä. Eric kertoi, että maanviljelijöiltä on tullut toiveita puunistutuksen mukaan ottamisesta hankkeisiin. Se voisi siis olla osana seuraavaa hanketta. Toinen idea koski pieniä kotieläimiä kuten lampaita ja vuohia. Ensimmäisenä vuonna tietyille maanviljelijöille annetaan eläimiä ja lääkitys taataan muutamaksi vuodeksi. Eläinten lisääntyttä maanviljelijä antaa osan niistä eteenpäin ja näin hanke laajenee. Me taas toimitimme koordinaattoreillemme sanitaatio-oppaan, jonka pohjalta voisi lähteä kehittämään siihen liittyvää hanketta. Eric tosin huomautti, ettei heillä ole siihen liittyvää erikoistietämystä, vaan sen täytyisi hoitua Ministry of healthin puolesta, ja ongelma voisi siis olla löytää spesialistit ja tietotaito siihen liittyen. Maatalouteen liittyvissä kysymyksissä koordinaattoreillamme on paljon asiantuntemusta.

Mielestämme seuraavalla seurantamatkalla olisi hyvä päättää tulevan hankkeen aihepiirit, jotta matkaa seuraavana vuonna (2011) voidaan ryhtyä kummassakin maassa selvitys- ja suunnittelutyöhön. Alkuvuoden 2012 matkalla on hyvä tehdä jo tarkkoja suunnitelmia ja hahmotella hankesuunnitelmaa yhdessä, sillä se on jätettävä Ulkoministeriöön keväällä 2012.

Sanitaatio

Muutama huomio oppaasta A Guide to Sanitation and Hygiene for those working in Developing Countries (Huuhtanen & Laukkanen 2006)

Käymäläseura Huussin ja Tampereen ammattikorkeakoulun opas (A sanitation guide for those working in developing countries) johdattaa sanitaatiokysymyksiin kehitysmaissa. Jätimme sen seurantamatkallamme Ericille ja Mercylle Lawraan ja heitimme ilmaan idean, että seuraavassa hankkeessa voitaisiin paneutua sanitaation parantamiseen.

Sanitaatiolla tarkoitetaan menetelmiä kerätä yhteiskuntien jätevesiä ja ihmisulosteita hygieenisesti. Arvioiden mukaan maailmassa 2,6-3 miljardilta ihmiseltä puuttuu kunnollinen sanitaatio. Puutteellisesta sanitaatiosta ja puhtaan veden puutteesta seuraa ongelmia, kuten tautien leviämistä. Esimerkiksi ripuliin kuolee vuosittain yli 2 miljoonaa ihmistä. Sanitaatiokysymykset ovatkin mukana YK:n vuosituhattavotteissa, ja ne pyritään saamaan osaksi muita kehitys yhteistyöhankkeita.

Puutteellisten käymäläratkaisujen takia maaperään ja edelleen juomavesiin päätyy fekaalisia mikrobeja, jotka aiheuttavat monia tauteja, kuten ripulia, koleraa ja lavantautia. Eläimetkin voivat levittää taudinaiheuttajia. Kunnolliset käymälät estävät patogeenien leviämistä ja poistavat myös hajuhaittoja. Lisäksi kunnollinen käsienpesu on äärimmäisen tärkeää, ja huomiota tulee kiinnittää myös ruuan ja juoman säilytykseen.

Vesivessa kuluttaa paljon vettä, eikä ole kestävä ratkaisu kehitysmaissa. On olemassa monia muitakin mahdollisuuksia, kuten kompostoiva käymälä. Tällöin jätettä voidaan käyttää maanparannukseen, kunhan ensin varotoimenpiteillä, kuten riittävän pitkällä kompostointiajalla, on varmistettu sen turvallisuus. Ulosteeet nähdään siis resurssina eikä jätteinä. Täysin turvallista niistä tosin ei saada. Virtsan erittely voi olla hyödyllistä, sillä se on erittäin ravinteikasta eikä yleensä sisällä juurikaan taudinaiheuttajia.

Paikalliset olot vaikuttavat vessatyypin valintaan. Esimerkiksi sadekausi vaikuttaa huuhtoumiin, maaperä ja pohjaveden läheisyys taas käymälän rakentamiseen. Lisäksi on selvitettävä kulttuuriset (esimerkiksi uskontojen puhtaussäännöt tai sukupuolten erot sanitaatiomahdollisuuksissa) ja yhteiskunnalliset tekijät, jotka vaikuttavat sanitaatiokäyttäytymiseen. Muutenkin on tärkeä ottaa paikalliset ihmiset mukaan jo suunnitteluvaiheeseen, jotta käymälöitä todella myös käytetään ja niistä pidetään huolta. Projektien tulisikin lähteä paikallisten tarpeista ja heidän on uskottava hankkeen tuomiin hyötyihin. Huolellinen hygienia- ja muu koulutus sekä käymälöiden säännöllinen huolto ja puhtaanapito ovat tärkeitä.

Mikrorahoitus Lawra-projektissa

(Johdanto muokattu Tiina Luoman tekstistä)

Johdanto

Erilaiset mikrolainat ja mikrorahoitus sekä epävirallinen säästökassatoiminta ovat yleistyneet viime vuosikymmenenä kehitysmaissa. Mikrolaina määritellään yleensä muutaman kymmenen euron suuruiseksi lyhytaikaiseksi lainaksi, joissa vakuuden korvaa ryhmän yhteisvastuu takaisinmaksusta. Tällaisia laina- ja säästöjärjestelyitä kutsutaan mikrorahoitukseksi. Mikrorahoitus sisältää lainojen lisäksi myös esimerkiksi talletukset ja vakuutukset.

Mikrorahoitusta käyttävät yleensä vähävaraiset kansalaiset. Heille, joille virallinen pankkisektori ei myönnä lainaa, mikrorahoitus on myös vaihtoehto perinteisten epävirallisten rahoitusjärjestelyiden sijaan. Suurin osa mikrorahoituslaitosten (joka voi olla niin kansalaisjärjestö tai pankki) asiakkaista on naisia ja merkittävin palvelu on lainaus. Asiakkaat voivat olla niin yksityishenkilöitä, perheitä kuin mikroyrityksiäkin. Monet näistä mikroyrityksistä toimivat talouden epävirallisella sektorilla.

Lawra-projekti toimii Pohjois-Ghanassa Lawran kaupunkia ympäröivällä alueella, jossa maaperä on pääosin hyvin köyhää, kuivaa ja eroosion vaivaamaa. Projektissa mukana olevien kylien asukkaat ovat vähävaraisuudesta johtuen yleensä modernin pankkisektorin ulkopuolella. Monet kylien naiset saavat polttopuun myynnistä tärkeitä lisätienestejä, mutta puiden hakkuu ja esimerkiksi pensaspalot köyhdyttävät maaperää entisestään. Mikrorahoitus voisi mahdollisesti auttaa myös Lawran alueen kyliä löytämään uusia, ympäristöystävällisempiä keinoja tulojen hankkimiseen, ja siksi vuoden 2010 alusta alkaneeseen hankkeeseen on otettu mukaan kokeiluluontoinen mikrorahoitushanke. Eryityisesti Lawran seudun naiset ovat toivoneet kyseistä mahdollisuutta ja projektikoordinaattori Eric Kaliebur pyynnöstä sekä johtamana hanke on lähtenyt käyntiin.

Mikrorahoitus Lawrassa

Lawra-projektin mikrorahoitushanke on suunniteltu pitkälti projektikoordinaattori Eric Kaliebur ohjeistuksien pohjalta. Hän on jo toista vuosikymmentä mukana projektissa, minkä vuoksi hänen tuntemuksensa alueesta on kullannarvoista kaukaa Suomesta toimiville projektalaisille ja hänen kokemuksensa toimiin tärkeänä apuvälineenä hankkeiden suunnittelussa. Mikrorahoitushanke Lawran seudulla alkaa kolmen vuoden mittaisella kokeilukaudella vuoden 2010 alusta viidessä kylässä (Tuori, Zakpee, Tolibri, Berwong, Kanpuo), joissa projektin maaperähankkeet ovat loppuneet vuoden 2009 lopulla. Hanke kohdistuu näiden viiden kylän naisiin, ja kaikilla naisilla näissä kylissä on oikeus hyötyä mikrorahoitushankkeesta.

Ideana Lawra-projektin mikrorahoitushankkeessa on lainojen myöntäminen naisryhmille. Miesten ja naisten

roolit Lawran seudulla ovat jakautuneet siten, että miehet turvaavat kotitaloutensa viljansaannin kun taas naisten tehtäväksi jää muiden ruokatarvikkeiden hankkiminen. Tämä pakottaa heidät kaupankäyntiin, jossa panokset/uhraukset eivät tuota tarpeiden mukaisia vastineita. Kylien naiset ovat pankkisektorin ulkopuolella. Hankkeen ensisijaisena tavoitteena onkin tarjota naisille rahallista tukea, jotta heidän on mahdollista laajentaa kaupankäyntiään ja turvata tarpeensa. Tämän toivotaan parantavan perheiden ruokaturvaa.

Jokaisessa viidessä kylässä naiset jaetaan niin sanottuihin aktiviteettiryhmiin eli kaupankäynnin muotoa vastaaviin ryhmiin (trade groups). Näitä ovat esimerkiksi pitonvalmistusryhmä, vähittäismyyjät (tietynlaiset maustekauppiat) sekä soijakauppiat. Lainoitus on tarkoitus järjestää näiden ryhmien kesken siten, että vuoden mittaan laina myönnetään aina sille ryhmälle, jonka aktiviteetti on kulloinkin dominoiva. Eli lainananto on luonteeltaan kiertävä ja lainaa myönnetään aina kullekin ryhmälle vuorollaan.

Lainaa varten olevat rahat on talletettu yhdelle mikrorahoitushanketta varten perustetulle tilille, jota hallinnoivat projektikoordinaattorit Eric Kaliebu ja Mercy Saanuo. Lainoja varten varattu aloitussumma on 800 euroa. Ajatuksena on, että pientä korkoa maksamalla tämä summa kasvaa, jolloin kaikille kylille voidaan perustaa oma tili, jonka kylien omat edustajat avaavat ja jota he itse hallinnoivat. Vielä pidemmän tähtäimen tavoite on, että kukin aktiviteettiryhmä saisi oman pankkitilinsä. Naiset päättävät itse myös siitä, kuinka suuri lainan korko tulee olemaan, kuinka pitkä on lainan takaisinmaksuaika ja kuinka paljon rahaa kullekin aktiviteettiryhmälle kerrallaan lainataan. He saavat itse vaikuttaa myös siihen, kuinka usein laina myönnetään eli kuinka monta kertaa vuodessa kukin ryhmä saa lainaa; myönnetäänkö laina jollekin ryhmistä esimerkiksi joka kuukausi vai 4 kertaa vuodessa. Kaikkien ryhmien velvollisuus on noudattaa omassa kyläyhteisössä tehtyjä sääntöjä.

Päätöksentekoa varten on jokaiseen kylään perustettu oma kyläkomitea (management committee), jossa on edustajia jokaisesta aktiviteettiryhmästä. Ilmeisesti tämä ryhmä olisi se, joka hallinnoisi kutakin kylää varten perustettua omaa tiliä. Toistaiseksi kyläkomitean pääasiallisena tehtävänä on vastata oman kylän mikrorahoitushankkeen toiminnallisuudesta. Kyläkomitea tapaa säännöllisesti ja sen on tarkoitus järjestää yksi yleiskokous vuodessa.

Kyläkomitean lisäksi mikrorahoitushanketta varten on perustettu niin sanottu erillinen ylikomitea (management body), joka koostuu kunkin kylän edustajista sekä projektikoordinaattoreista. Kylien edustajat ovat kyläkomitean valitsemat ja he ovat todennäköisesti sekä kylä- että ylikomitean jäseniä. Ylikomitean tehtävänä on päättää koko mikrorahoitushanketta koskevista seikoista, kuten koroista, lainasummista ja takaisinmaksuajoista. Ylikomitean tapaamiset on tarkoitus ajoittaa samanaikaisiksi lainojen takaisinmaksujen ja antojen kanssa.

Seurantamatkojen rooli

Tämän vuoden 2010 alussa toteutetun seurantamatkan puitteissa kartoitettiin mikrorahoitushanketta edeltävää tilannetta ja ongelmien tasoa ja luonnetta. Haastatteluissa mikrorahoitushankkeen keskeisimmiksi tavoitteiksi nousivat lasten ylläpidon ja koulunkäynnin turvaaminen. Myös kotitalouksien ruokaturvan parantaminen ja lisätienestien saaminen ovat naisten asettamia tärkeitä tavoitteita. Lisäksi esimerkiksi aikaa vieviin askareisiin kuten polttopuun ja veden hakuun toivottiin helpotusta. On mahdollista, että naisilla on tulevaisuudessa myös enemmän päätösvaltaa yhteisöissään. Pidemmän tähtäimen tavoitteena on virallisten lainojen saaminen, rahatilanteen vakautuminen ja elintason yleinen paraneminen.

Tulevien seurantamatkojen kohdalla on mahdollisuus selvittää, kuinka hanke on vaikuttanut näihin ongelmiin; onko tavoitteita saavutettu ja jos ei, niin miksi. Jatkossa on tärkeää selvittää myös se onko hanke ylipäätään onnistunut, onko se toiminut niin kuin piti ja onko se vastannut suunnitelmia. Hanke on toistaiseksi kokeiluluontoinen, mutta positiivisten tulosten seurattessa on mahdollista, että sitä voitaisiin kokeilla myös muissa projektikylissä. Viiden kokeilukylän kokemusten pohjalta olisi mahdollista muokata hanketta tulevaisuudessa paremmaksi ja toimivammaksi.

Liite 1. Haastattelukysymykset

Kysymykset uusille kylille (Faalu ja Kuoli)

1. How much field area does a household have on average?
2. What crops were grown in this village last year?
3. Does any crop rotation system exist in this village?
4. What is done with the plant residues?
5. Has the soil fertility changed over the past years?
6. Are any synthetic or organic fertilizers used in this village?
7. Is composting used in this village?
8. Are any synthetic or organic pesticides used in this village?
9. How much harvest did the villagers get on average last year?
10. How is soya used?
11. Is erosion a problem in this village?
12. How is erosion prevented?
13. How many bush fires were there last year?
14. How many of them were put out?
15. How are the bush fires prevented beforehand?
16. How do the fires usually start?

17. What consequences are there from bush fires?
18. What made the village interested in taking part in this project?
19. What agricultural problems are there in this village?
20. How could women participate in this project?

Lisäksi kysymme kolmelta uusvanhalta kylältä (aktiiviteetit alkavat tänä vuonna, haastateltu jo viime matkalla) edellisestä satokaudesta ja viime vuoden maastopaloista sekä joitakin yllä olevia kysymyksiä.

Kysymykset vanhoille kylille

1. Mitä hyvää projektissa on ollut?
2. Mitä huonoa projektissa on ollut? Toiveita?
3. Onko kyläläisillä neuvoja uuden hankkeen kylille?
4. Miten aktiiviteettejä aiotaan jatkaa?
5. Millainen oli satokausi 2009?
6. Onko ollut maastopaloja?
7. Kuinka suurella osalla pelloista käytetään harjanteita, entä kivijonoja?

Lisäksi mikäli aiemmissa vastauksissa ei käynyt ilmi, kysymme soijan käytöstä ja ryhmien toiminnasta.

Mikrorahoituskysymykset

1. Miten luulet/ toivot mikrorahoituksen auttavan tai muuttava tilannettasi? Miten aiot käyttää lisätulot?
2. Mitä aktiiviteetteja kylässä on? Mitä lainalla aiotaan hankkia (esimerkkinä jokin aktiiviteetti)?
3. Kuinka suuri osa kylän lapsista käy koulua? (tytöt/pojat)
4. Miten ajankäyttösi tällä hetkellä jakautuu, millaisia päivittäisiä askareita sinulla on?
5. Miten toivot tilanteen muuttuvan; mihin osaan toivot muutosta, mikä on esimerkiksi aikaavievin askare?
6. Mitä kanavia pitkin pystyt vaikuttamaan kylän päätöksentekoon? Koetko pystyväsi osallistumaan kylän päätöksentekoon?

